

BOEKBESPREKINGEN

DERBSCH, H. & SCHMITT, J.A., 1987. *ATLAS DER PILZE DES SAARLANDES*. Teil 2: Nachweise, Ökologie, Vorkommen und Beschreibungen. Aus Natur und Landschaft im Saarland, Sonderband 3: 1-816. Prijs DM 50,-.

Het eerste deel van dit werk werd door G. de Vries besproken in *Coolia* 28: 24 (1985). Dit tweede deel omvat, naast een aantal inleidende hoofdstukken, gegevens over oecologie en voorkomen van alle voor het Saarland opgegeven paddestoelsoorten. Kritische soorten worden ook beschreven en geïllustreerd. Een aantal nieuwe taxa wordt ad interim beschreven. Veel waarde wordt gehecht aan de afmetingen van de sporen en aan het sporevolume. Het blijkt dat bij verschillende genera (bijv. *Agrocybe*, *Pholiota*) de soorten gerangschikt kunnen worden in groepen waarvan de sporevolumes een veelvoud van een voor dat genus karakteristiek basisvolume zijn. De indruk wordt hierbij gewekt dat door polyploidie (verdubbeling van de hoeveelheid erfelijk materiaal) nieuwe soorten zijn geëvolueerd, op een vergelijkbare manier als waarop dat bij hogere planten is gebeurd. Naar mijn mening is dit nogal speculatief en hebben we meer gegevens nodig (waaronder die over de hoeveelheid erfelijk materiaal zelf) om dit verschijnsel aannemelijk te maken. Publicaties van J. Schmitt hierover zijn in voorbereiding.

Voor het geslacht *Tuber*, waaraan een hoofdstuk van G. Gross is gewijd, wordt een schema gegeven van het gedrag van kernen in de ascus en de verdeling van de kernen over de verschillende sporen. Het blijkt dat de sporen van *Tuber*-soorten 2 tot maximaal 8 kernen kunnen bevatten, en dit verklaart de zeer grote variatie in sporenafmetingen in dit geslacht. Voor de determinatietabel van *Tuber* wordt dan ook uitsluitend gebruik gemaakt van de kenmerken van sporen uit viersporige asci, omdat asci met minder sporen grotere sporen (kunnen) hebben.

Voor de Polyporen zijn de oecologische gegevens tot in detail uitgewerkt. Niet alleen wordt het aantal vondsten op hout van de verschillende boomsoorten aangegeven, maar tevens wordt het areaal van de desbetreffende boomsoort aangegeven, zodat het mogelijk is de werkelijke substraatvoorkeur te berekenen. De voorkeur van bepaalde soorten blijkt dan soms zeer verrassend: zo groeit bijvoorbeeld het Elfenbankje verhoudingsgewijs het vaakst op hout van Sering, Tanne kastanje, Paardekastanje, Liguster en Hazelaar, terwijl de meeste vondsten zijn gedaan op hout van Eik en Berk.

Het Saarland is een zeer dichtbevolkt industrieland en is in dat opzicht vergelijkbaar met Nederland. Op grond van verspreidingsgegevens en waarnemingen over een langere termijn, blijkt ongeveer 50% van de 2300 soorten uitgestorven of sterk bedreigd te zijn. Dit aantal is hoger dan in de andere deelstaten van de Bondsrepubliek en blijkt het gevolg te zijn van het feit dat de achteruitgang in het Saarland eerder is opgetreden en met grotere snelheid verloopt. Theoretische berekeningen over het verwachte soortenaantal per jaar, wijzen er eveneens op dat de achteruitgang zo'n 50% bedraagt.

De achteruitgang is met name goed gedocumenteerd voor de Volklinger Kreuzberg. Gedurende bijna 40 jaar heeft H. Derbsch dit gebied zeer regelmatig bezocht (in totaal zo'n 3500 excursies!). De gegevens over achteruitgang in dit gebied stemmen voor een groot deel overeen met de waarnemingen zoals wij die in ons land doen, en verrijking met stikstof (door autoverkeer en toegenomen menselijke invloed op het bos) is vrijwel zeker de grote boosdoener. De oorzaken voor achteruitgang van paddestoelen in het Saarland worden uitgebreid besproken, evenals de maatregelen die nodig zijn om de paddestoelen effectief te beschermen. Terugdringing van luchtverontreiniging en een tegengaan van verdere daling van de grondwaterstand zijn daarbij dringend geboden. Ook de hedendaagse bosbouw wordt kritisch besproken. J. Schmitt concludeert dat bosbemesting (als compensatie voor de schadelijke effecten van 'zure regen') op zijn minst problematisch is en nogal eens tot negatieve effecten leidt.

Het boek bevat een rijkdom aan informatie en is zeker ook voor de Nederlandse mycologen interessant. Gezien het formaat en de dikte van het boek is de prijs laag te noemen. De schrijvers schonken een exemplaar aan de bibliotheek van de vereniging. Thomas W. Kuyper.

WATLING, ROY & GREGORY, NORMA M. BRITISH FUNGUS FLORA 5. STROPHARIA-CEAE & COPRINACEAE P.P. Royal Botanic Garden, Edinburgh, 1987. 121 pp., 104 tekeningen. Prijs £ 8,-- plus £ 1,-- portokosten.

Nadat in 1969 de "Introduction" tot de "British fungus flora" was verschenen, ligt nu aflevering vijf voor ons. Het is te hopen, gezien het grote aantal families dat nog aan de beurt moet komen, dat het tempo van verschijnen wat versnelt, anders valt te vrezen dat alleen onze allerjongste leden deze flora compleet kunnen consulteren!

In dit vijfde deel vallen onder de Strophariaceae de geslachten *Hypholoma*, *Melanotus*, *Stropharia* en *Psilocybe*, terwijl *Lacrymaria* en *Panaeolus*, de geslachten der Coprinaceae die in deel twee (*Coprinus*) niet werden behandeld, nu hier aan de beurt komen. *Hypholoma* en *Stropharia* hebben chrysocystiden, *Hypholoma* heeft daarbij een celluluze hypoderm; bij *Melanotus* en *Psilocybe* ontbreken deze.

Bij de verschillende geslachten worden de soorten uitvoerig beschreven met veel details, zodat op elkaar lijkende soorten zoals *Hypholoma elongatum*, *H. ericaeoides* en *H. subericaeum* goed van elkaar zijn te onderscheiden. Opgemerkt zij nog bij *H. subericaeum*, dat deze graag op iets voedselrijkere substraten groeit zoals slootbagger, uitgedroogde vijvers of sloten in droge zomers.

In Groot-Brittannië zijn niet minder dan zes soorten *Melanotus* waargenomen, terwijl onze Standaardlijst alleen *M. phillipsii* geeft. Er is dus nog werk voor speurmeuzen om heel kleine paddestoeltjes te ontdekken.

Psilocybe telt 25 soorten, waarvan men de meeste ook in ons land wel kan vinden. De verschillen tussen de kleine bruinige soorten met aangehechte of iets aflopende lamellen zijn vaak zeer klein. Deze noemden we vroeger *Deconica*, in deze flora vindt men ze onder sectie IV: *Psilocybe*. Veel lichter in deze duistere groep is het me niet geworden. Tenslotte nog iets over *Psilocybe percevalii*. Deze heeft (in jonge staat) chrysocystiden en tevens een celluluze hypoderm, en zou dus bij *Hypholoma* moeten horen. *Psilocybe squamosa* heeft geen chrysocystiden, maar wel een celluluze hypoderm, en hoort dus eigenlijk nergens bij.

In *Stropharia* komen we elf soorten tegen, waarbij *S. squamulosa* mijns inziens een *S. caerulea* is met een sterk ontwikkeld velum (zie Jansen, 1981, *Coolia* 24: 22-26). *Stropharia aurantiaca* kan beter in *Hypholoma* geplaatst worden, aangezien deze én chrysocystiden én een celluluze hypoderm heeft.

Panaeolus telt 14 soorten. Wat nu eigenlijk *P. campanulatus* is, is me niet duidelijk geworden. De monografie van Ola'h (1969, *Le Genre Panaeolus*) en ook de tabel van Kits van Waveren (1979, *Coolia* 22: 48-51) geven een heel ander beeld en ook veel grotere sporematen.

Tenslotte vinden we nog een oecologische lijst van de behandelde soorten, vermelding van de synoniemen, misidentificaties, verworpen namen (en dat zijn er nogal wat!) en na de index tenslotte 8 pagina's met zeer duidelijke tekeningen, meest van microscopische kenmerken. Het boekwerk is aanwezig in de bibliotheek van onze vereniging te Baarn. P.B. Jansen.